

minus, quod huic alteri commo-
dum sit, aliquid aut pati in suo,
aut in suo non facere cogitur.

2 Dicimus, servitutem esse
jus, habita scilicet relatione ad
eum, cui constituta est: & vi-
deo in omnibus suis speciebus ita
eam a nostris definiri, in itinere,
actu, via, aquæductu, hoc tit.
in pr. v in l. 1. de serv. præd.
rust. in servitutibus prædiorum
urbanorum, §. seq. in usufructu,
pr. tit. seq. (1). Per se autem ser-
vitus & respectu ejus, a quo de-
betur, non jus est, sed juris pri-
vatio aut imminutio, l. 5. §. 1. v
§. 9. de op. nov. nunc. Ajo esse
jus, quo dominus aliquid pati in
suo, aut in suo non facere co-
gitur, ex natura omnium servi-
tutum, l. 15. §. 1. de servit. Pa-
ti in suo, puta re sua uentem,
fruentem, per fundum suum eun-
tem, agentem, aquam ducen-
tem, ignum in ædes suas immit-
tentem. Non facere, veluti altius
non ædificare, in suo non pone-
re, quod luminibus ædium no-
strarum aut prospectui officiat &c.

3 Plane enim ita servitus con-
stitui non potest, ut quis aliquid
cogatur facere in suo, puta viri-
daria aut arbores prospectus no-
stri causa tollere, aut in suo pin-
gere, quo amoeniorem nobis pro-
spectum præstet, d. l. 15. §. 1.
Obligatio hæc erit, non servitus
constituta, & ideo prædio alienato,
non sequetur actio novum posses-
sorem, ut fit ubi servitus con-
stituta est, l. 36. de serv. præd.

(1) L. 1. d. tit. 31. P. 3.

(2) D. l. 1. v l. 2. eod.

rust. sed in eum, qui id facere
promisit, hæredemque ejus actio
in personam dabitur, l. 25. de obl.
v act. in id scilicet, quod inter-
est, si non fiat quod promissum
est, ut accidit in omni obligatio-
ne faciendi, l. 72. de verb. obl.
§. ult. infr. eod. Una servitus one-
ris ferendi a natura reliquarum
nihil degenerat, de qua dice-
mus §. 1. infr. hoc tit.

4 Quod adjeci de commodo,
id finem servitutis respicit; neque
enim ulla est servitus, quæ non
commodi nostri causa constitu-
tur, aut certe aliquis amoenita-
tis, d. l. 15. in pr. de serv. l. 3.
de aq. quot. v æst. (2). Non au-
tem præcise requiritur, ut præ-
sens sit utilitas, sed sufficit, na-
tura tale jus esse, ut aliquando
usui esse possit, quomodo cum
Duar. accipienda l. pen. de serv.

5 Porro species harum servi-
tutum duæ sunt: quædam enim
sunt rerum sive prædiorum, qui-
bus in usu juris generis fere no-
men simpliciter tribuitur; quæ-
dam personarum (3). Sic autem
distinguntur non a re, quæ ser-
vitutem debet, sed ab ea re, cui
debetur. Prædiorum igitur sunt,
quæ debentur prædiis: personarum,
quæ personis, l. 1. de serv.
Deservitutibus prædiorum agitur
hoc tit. de personalibus tit. pro-
ximo et seq. Servitus prædii est.
Quæ prædio alieno imponitur ad
vicini prædii utilitatem. Duo igitur
hic prædia sint necesse est,
quorum unius causa servitus con-

(3) D. l. 1. tit. 31. P. 3.

stituatur, alteri imponatur; unum
dominatur, alterum serviat, l. 1.
§. 1. com. præd. §. 3. infr. hoc tit.
Requirimus in his prædiis vicini-
tatem; neque in rusticis tantum,
verum etiam in urbanis, l. 5. §. 1.
de serv. præd. rust. l. 38. v l. seq.
de serv. præd. urb. At enim vi-
cinitatem non ex prædiorum con-
junctione aut confinio, sed ex
commoditate utendi metimur, ut
intermedium prædium aut locus
non officiat, si non impedit liberum
usum servitutis, d. l. 38.
l. 7. §. ult. de servit. præd. rust.
l. 7. §. 3. com. præd.

6 Omnes vero servitudes præ-
diorum, ut veteres definiunt, per-
petuam causam habere debent,
l. 28. de serv. præd. urb. Perpe-
tuum illis est: Quodcumque ex na-
turali causa oritur, etsi non sit
assiduum; ut ecce, aqua pluvia
ex naturali causa oritur, etsi non
assidue pluit, d. l. 28. quod enim
naturaliter fit, perpetuum vide-
tur, licet non sit assidue, ut de-
flectio lunæ, Aristot. 1. Post. 8.
Sed & quod ex facto nostro ori-
tur, perpetuum habetur, si ejus
causa prædium, aut pars prædii
parata est, ut fumi immissio, l. 8.
§. 5. si serv. vind. Causam ser-
vitutis vocant: Id, cuius aut ar-
cendi a nostro, aut in nostro ha-
bendi gratia servitus constituta
est; verbi gratia, in stillicidio
& aquæductu, causa ob quam
hæ servitudes comparatæ sunt,
est aqua: illie, ut ab ædibus
nostris avertatur; hie, ut aqua
ducatur & in nostro habeatur,

(1) D. l. 1. tit. 31. P. 3.

d. l. 28. l. 1. §. 4. de font.

7 Facile autem ex superiori
servitutis definitione colligere est,
servitutem prædii non intelligi,
quæ constituta est in prædio qui-
dem alieno, sed ei qui prædium
non habet, aut qui non habet vi-
cinum, l. 5. §. 1. de serv. præd.
rust. l. 14. §. ult. de alim. leg.
aut etiam ei qui habet vicinum,
si non sit constituta illius prædii
causa, & revera, prædio utilis, l.
38. de serv. præd. urb. l. 6. in pr.
v §. 1. de serv. præd. rust. eoque
pertinet quod scribit Paulus l. 8.
de serv. Ut pomum decerpere li-
ceat, ut spatiari, v cœnare in
alieno possimus, servitutem im-
poni non posse: nimis quia hoc
jus prædii nostri causa non con-
stituitur, nec prædii nostri cau-
sam meliorem facit. Si quis igitur
in suo tale quid faciendi jus al-
teri concederet, id personarum
servitutibus adscribendum. Inde
quoque est, quod servitus prædii
non intelligatur, si in constitu-
do persona demonstrata sit, cui
soli ea præstetur, licet ad utilita-
tem quoque prædii constituta sit,
l. 4. de serv. præd. rust. Ita non
nunquam ex accidenti fit, ut na-
tura servitutis alteretur. Porro au-
tem ut prædia vel rustica sunt
vel urbana, ita quoque servitudes,
quæ iis inhærent, vel rustica sunt
vel urbanæ. Prædia rustica sunt:
Loca ædificiis vacua, in urbe area,
ruri ager, l. 211. de verb. sign.
non enim loco, sed materia &
genere distinguuntur, ut postea
plenus intelligitur (1).

8 IN HISPANIA probata est
, divisio servitutum in continuas
, & discontinuas l. 15. v seq. tit.
31. P. 3. de qua infr. §. 4. hoc
tit. loquimur: quæ in Romano
jure expressa non est.

TEXTUS.

De servitutibus rusticis.

Rusticorum prædiorum jura
sunt hæc: iter, actus via, aquæ-
ductus. Iter est jus eundi, am-
bulandi hominis, non etiam ju-
mentum agendi, vel vehiculum.
Actus est jus agendi vel jumentum,
vel vehiculum. Itaque qui
habet iter, actum non habet: qui
actum habet, et iter habet, eoque
uti potest etiam sine jumento. Via
est jus eundi, v agendi, v am-
bulandi: nam iter, v actum via
in se continet. Aquæductus est
jus aquæ ducendæ per fundum
alienum (1).

COMMENTARIUS.

1 Servitutes rusticorum præ-
diorum sunt: Quæ prædiis rusti-
cis inhærent. Sunt autem longe
plures, quam hic enumerantur.
D. Donellus 11. comit. 6. do-
ctrinæ causa ad tria genera eas
revocat: nam ut eleganter et erudi-
te ostendit, aut eo pertinent,
ut per alienum fundum ad no-
strum perveniantur, eove quid ac-
cedat; aut ut quid ex vicino su-
mere liceat, quod ad usum præ-
dii nostri aut pecorum, quæ præ-

(1) L. 3. cum seq. eod.

dii causa habentur, transferatur;
aut ut prædium nostrum onere,
quo iatus premitur, exoneretur.
Ad primum genus pertinent qua-
tuor illæ, quas hic explicat Ju-
stinianus post Ulp. l. 1. de serv.
præd. rust. secundi generis exem-
pla sunt in §. 2. infr. v d. l. 1.
§. 1. eod. tertii, l. 3. §. 1. v 2.
eod. item exemplum, quod pro-
ponitur l. 29. eod. ut aquam aper-
to sulco educere in fundum vi-
cini liceat. Singula fusius expli-
cat Don. de cap. 6. v 2. seqq.

2 Iter est jus eundi, ambu-
landi). Jure eundi continetur &
qui lectica aut sella, item qui equo
vehitur, l. 7. l. 12. eod. (2), pa-
ram enim referre visum est, suis
pedibus quis utatur in eundo, an
alienis. Quod autem Cæpolla de
serv. rust. præd. cap. 1. num. 4.
& 5. putat, eum qui iter habet,
etiam rheda aut currus per duos
equos vehi posse, modo rebus aliis
rheda non oneretur, vereor ut
defendi possit. Non enim par ra-
tio est lecticæ, quæ a lecticariis
gèstatur, & currus quem jumenta
trahunt. Jumenta cum currus
agere non est ire, nec ejus, qui
iter habet, sed ejus qui habet a-
ctum aut viam.

3 Ambulandi). Id est, com-
meandi ultra citroque, eundi ad
fundum nostrum, & inde redeundi,
quoties libet. An igitur &
spatiandi voluptatis aut valetu-
dinis causa? Ita quidem Cujac. 22.
obs. 35. Donell. 11. comit. 6. At-
qui ut spatiari liceat in alieno
animi causa, prædiis servitus im-

(2) D. l. 3.

De servit. rusticor. & urbanor. prædior. 277

eum concendat, & eques remeat?
argum. l. 12. eod.

6 Actus est jus agendi jumen-
tum, vel vehiculum). D. l. 1. eod.
Jumenti appellatione non conti-
neri boves, identidem relatum &
responsum est, l. 38. §. 4. v 2. seqq.
do ad. edict. l. 65. §. antep. de
leg. 3. l. 89. de verb. sign. An
igitur ei, qui actum habet, non
licebit boves agere, & generaliter
armenta? Sane vero. Diserte enim
a Modestino scriptum est, actum
esse: Ubi armenta trahicere li-
ceat, l. 12. de servit. præd. ru-
stic. Armentorum autem appella-
tione vel maxime boves conti-
nentur, d. l. 89. de verb. sign. Nec
tamen ideo necesse est, ut cum
Hotom. pro jumentum reponamus
armentum, contra fidem omnium
exemplarium. Nam vel jumenti
vox late hic accipi potest, ut et
boves complectatur, cum & isi-
dorus boves inter jumenta referat
lib. 12. cap. 1. & Columella etiam
his ex ratione originis nomen ju-
menti tribuere videatur: sic enim
scribit lib. 6. cap. 3. Jumenta no-
men a re traxerunt, quod no-
strum laborem, vel onera subve-
ctando vel arando juvarent. Quid
si dicamus, exempli duntaxat cau-
sa jumenti mentionem factam? Ut
enim reponas armentum, aut re-
tineas jumentum, non confinebitur
verbis definitionis actus ovium,
caprarum & reliquorum minorum
pecorum, quibus propriæ gregis,
non armenti aut jumenti appella-
tio convenit, l. 81. §. 4. de legat. 3.

7 Vel vehiculum). Hic iterum
Hotomanus contendit legendum
esse, non etiam vehiculum. Sed

profecto nimis confidenter: non enim *hoc* tantum *loco*, verum etiam infinitis aliis *jus* agendi *vehiculum* *actu* *contineri*, a *veteribus traditum* est, d. l. 1. l. 7. l. 12. eod. l. 11. quemad. serv. am. idemque manifeste colligitur ex l. 13. §. 1. de accept. Nihil Hotomanum jucvat, quod scribit Pompon. l. 13. de serv. Si via concessa sit tam angusti loci demonstratione facta, ut *jumentum* *duntaxat* duci possit, non etiam *vehiculum*; *actum* magis, quam *viam*, *acquisitum* *videri*. Non enim ut via semper & *natura* sua *utrumque* *jus* *continet*, & *jumentum* *agendi* & *ducendi* *vehiculum*, ita & *actus*; sed aliquando illud *duntaxat*, non hoc: puta si vel *expresse* *convenerit*; ut *actus* *esset* *sine* *jure* *agendi* *vehiculum*, vel *tacite* *idem* *actum* *est*, ut in specie d. l. 13. de serv. Atque hoc satis ostendunt verba ipsa hujus definitionis, quibus *actui*, non *utrumque* *conjunctim*, sed *hoc*, vel illud *disjunctum* *tribuitur*. Modestin. *naturam ordinariam* *actus* *attendens* in l. 12. de serv. præd. rust. *utrumque* *conjunctim* ei *tribuit*.

8 Uti potest etiam *sine* *jumento*). Traditur *hoc* *idem* & in d. l. 1. eod. l. 2. quemad. serv. am. & *verissimum* esse docet l. 58. de verb. obl. ubi Julianus refert, eum, qui *actum* *stipulatus* postea *iter* *stipulatur*, *posteriore* *stipulatione* nihil agere, sicuti qui decem, deinde quinque *stipulatur*. Quod & apud Ulpianum relatum est in l. 9. §. ult. de novat. Falso, si *actus* *tacite* non *contineret* etiam *cundi* *sine* *jumento*, sive *iter*

separatum. Neque tamen *hoc* *ita* *accipimus*, quasi *iter* *separatum* *sit* *de* *essentia* *ipsius* *actus*, & *sine* *eo* *actus* *consistere* *aut* *constitui* *non* *possit*: sed *hoc* *dicimus*, *actu* *constituto*, *regulariter* & *ex* *tacita* *voluntate* & *sententia* *constituentis*, etiam *iter* *sine* *jumento* *concessum* *intelligi*, arg. l. 21. l. 110. de div. reg. jür. Atque ideo *jus* *agendi* *duntaxat*, non etiam *eundi*, *ambulandi*, in *definitione* *actus* *exprimitur*. Adhæc, si *actus* *essentialiter* etiam *iter* *contineret*, quo *utimur* *sine* *jumento*, *nullius* *momenti* *esset* *conventio*, ut *actus* *sine* *itinere*, contra l. 4. §. 1. si servit. vindic.

9 Non obstat, quod apud Paulum legimus, *actu* *legato* *iter* *frustra* *adimi*, l. 1. de adim. leg. Nam ratio subjecta non obscure arguit, loqui Jurisconsultum de *itinere*, quo necessario *utimur* in *ipso* *actu*, cum *jumentum* aut *vehiculum* *agimus*. Ait enim, ideo *iter* *frustra* *adimi*, quia *nunquam* *actus* *sine* *itinere* *esse* *potest*. Sed nec id *iter* *videri* *poterit* ea *ademptione* *detractum*, quod *sine* *jumento* *est*, quia *per se* *non* *est* *legatum*; atque ita *actus* *potius* *in* *natura* *sua* & *qualis* *regulariter* *est*, *relictus*. Plane si *testator* *nominatim* *hoc* *iter* *ademerit*, *hoc* *est*, *expresse* *vetuerit*, *ire* *sine* *jumento*; *nullus* *dubitat*, quin *utilis* *sit* *ademptio*, arg. d. l. 4. §. 1. si serv. vind. Et est in *proposito* *eadem* *fere* *ratio* *itinoris* & *actus*, quæ *usus* & *usufructus*: nam etsi *fructui* *usus* *inest*, & ideo *legato* *usufructu*, *usus* *ademptio* *nulla*, l. 14. §. 1. de usu et

De servit. rusticor. & urbanor. prædior. 279
hab. nihil tamen vetat usum a fructu expresse separari, l. 5. §. 1. usufr. quemad. cav.

10 *Via* est *jus eundi*, & agendi, & ambulandi). *Via*, ut mox subjicitur, *iter* & *actum* *in* *se* *continet*, *hoc* *est*, *ex* *itinere* & *actu* *essentialiter* *via* *constituitur*, arg. l. 13. §. 1. de accept. l. 9. si serv. vind. ac proinde quicquid est in *definitionibus* *itinoris* & *actus*, id *una* *definitione* *viæ* *debuit* *comprehendi*, quod & curiose ab Ulpiano in l. 1. de serv. præd. rust. & Justiniano *hic* *observatum* *est*. Mirorque adeo viros doctissimos Connan. 4. comm. 11. & Donel. 11. comm. 6. pro verbo *eundi* *repentes* *vehundi*, *motos* *tantum* *voce* *definitæ* *ætymologia*, quam Varro 4. de ling. a *vehendo* deducit, & analogia *præcedentium* *definitionum*: nam sic bis *idem* *diceretur*, *cum* *verbum* *agendi* *etiam* *vectionem* *contineat*, l. 4. §. 1. de serv. 2 Quid igitur amplius *est* *in* *via*, quam *in* *actu*? Primum *hoc*, quod *via* *iter* *in* *se* *contineat*, ita *ut* *sine* *jure* *eundi* *per se* *via* *intelligi* *aut* *constitui* *non* *possit*, *in* *quo* *specifice* *differit* *ab* *actu*, *qui* *potest* *esse* *sine* *itinere* *separato*. Deinde etiam *hoc*, quod *via* *nunquam* *esse* *potest* *sine* *jure* *ducendi* *vehiculum*, *actus* *potest*, l. 13. de serv. Item quod *qui* *viam* *habet*, *vel* *iter* & *actum* *separatim*; *vel* *utrumque* *similiter* *iter* & *actum*; *vel* *uno* *verbo* *viam*, *vindicare* *potest*: *qui* *vero* *actum* *habet*, *non* *potest* *neque* *iter* *separatim*, *neque* *iter* & *actum* *conjunctim*, *sed* *solum modo* *actum* *vindicare*, Cu-

jac. 22. obs. 35. fac. l. 11. §. 6. de exc. rei jud. Sunt & aliae quædam differentiæ; sed minus principales: nam qui *viam* *habet*, etiam *lapides*, & *tigna* *trahere*, & *rectam* *hasram* *ferre*, modo ne *fructus* *lædat*, *potest*; *quod ei*, *qui* *actum* *habet*, *non* *licere* *plerique* *existimaverunt*, l. 7. de servit præd. rust. & *potest* *etiam* *sine* *his* *via* *constitui*. Illud omnino *ex accidenti* *est*, *quod* *actus* & *via* *aliquando* *differant latitudine*, vide l. 8. l. 13. §. 2. eod.

11 Aquæductus est *jus aquæ* *ducendæ* *per fundum alienum*). l. 1. eod. Dicitur aqua aut publica aut privata. Publicam ducere, puta ex flumine publico, cuique licet: nisi Imperator aut Senatus *vetent*, aut aqua *sit* *in* *usu* *publico*, puta si flumen *sit* *navigabile*, *vel* *ex eo* *aliud* *navigabile* *fiat*, l. 2. de flum. l. 10. §. ult. de aqua & aquæ pluv. arc. aut si periculum *sit*, *ne* *exarescat*, quamvis *navigabile* *non* *sit*, d. l. 1. §. 12. de flum. Sed neque *ex castello*, *vel* *ex rivo*, *vel* *ex* *quo* *alio* *loco* *publico*, *id* *est*, aquæ publicæ destinato, ducere fas *est* *sine* *permisso* *Paincipis*, l. 1. §. 41 & seq. de aq. quotid. In concedendo autem *jure* *ducendi* aquam privatam, sive fontis sive fluminis, sive putealem, non tantum eorum, quorum *in* *loco* aqua *origitur*; verum etiam eorum, *ad* *quos* *eius* *aqua* *usus* *pertinet*, voluntas exquirienda *est*, *id* *est*, eorum, quibus servitur aquæ *debitur*: quippe cum hic agatur *de jure* *eorum* *minuendo*, *quod* *omnes tangit*, *ab omnibus* *debet* *approbari*,

l. 8. de aq. & aq. pluv. arc. junct.
l. ult. C. de auct. præst. (1).

12 Illud hic generaliter tenendum, neminem posse aquam aut publicam aut privatam per fundum alienum in suum ducere, cui non sit hæc servitus constituta a domino illius fundi, l. 29. §. 1. ad leg. Aquil. l. 2. C. de servit. neminem quoque posse ex suo aqueductu alteri commodare, nisi id nominatum convenerint, l. 24. l. 33. §. 1. de serv. præd. rust. Item jus hoc ad certum usum prædii concedi oportere: nam si concessam sit ita, ut aqua quocunque duci possit, non fundi, sed personæ jus erit, l. pen. eod. l. 1. §. 12. de aq. quot. Denique concedi posse ductum aquæ non tantum præsentis & fluentis, sed etiam querendæ & nondum inventæ, l. 10. eod. hoc tit. l. ult. si serv. vind. Fune Cæpoll. de serv. rust. cap. 4.

13 IN HISPANIA doctrina hu-
jus text. probata est ll. 3. & 4.
tit. 31. P. 3. & in ead. l. 3.
iter appellatur senda, actus car-
tera, & via via; additurque,
eum, cui iter debetur, ire posse
cum aliis, ita tamen ut alius
post alium procedat, non aliter:
quod jure Romanorum statu-
tum non invenimus.

TEXTUS.

De servitutibus urbanis.

I Prædiorum urbanorum ser-

(1) L. 5. d. tit. 31. P. 3. ubi
& exceptio.

virtutes sunt hæc, quæ ædificiis inhaerent; ideo urbanorum prædiorum dictæ, quoniam ædificia omnia urbana prædia appellamus, etsi in villa ædificata sint. Item urbanorum prædiorum servitutes sunt, ut vicinus onera vicini sustineat: ut in parietem ejus liceat vicino tignum immittere; ut stillicidium, vel lumen recipiat quis in ædes suas, vel in aream, vel in cloacam; vel non recipiat: & ne altius quis tollat ædes suas, ne luminibus vicini officiat (2).

COMMENTARIUS.

1 Hoc §. agitur de servitutum prædialium specie altera: prædiorum scilicet & urbanorum; & ait Imp. eas esse: Quæ ædificiis inhaerent, atque inde sic dictas, quia omnia ædificia, urbana prædia appellamus, etsi in villa ædificata sint: quod & alibi sæpe traditum, l. 1. com. præd. l. 166. l. 198. de verb. sign. Nimirum, ut superius obiter monuimus, distinctio hæc prædiorum non a loco sumitur, sed a materia vel genere prædii, dict. l. 1. Sunt qui a fine sumptam putant, & ea sola ædificia prædiorum urbanorum numero esse, quæ parata sunt habitandi causa: horrea autem, quæ ruri ædificantur ad fructus reponendos & custodiendos; magis esse, ut prædia rustica censeantur, Cæpoll. de serv. urb. cap. 11. num. 2. Myns. Wesemb. Vult. hic Sed immerito,

(2) L. 2. eod.

De servit. rusticor. & urbanor. prædior. 281

quod ad propositam tractationem attinet. Fac enim, alterum ex duobus dominis, qui vicina aut contigua horrea habeant, alteri, cui forte ad grana repurganda flatu venti opus sit, cessisse servitatem altius non tollendi; aut jus alteri constituisse tigni immittendi in parietem horrei sui. Hæ servitutes utique urbanæ dicendæ sunt, non rusticæ. Quid enim interest, horreum, an aliud ædificium altius non extollatur? In constituendo, in amittendo omnia eadem: idem juris effectus in opignerando, novo opere nunciando.

2 Cur igitur scribit Neratius in l. 2. de serv. præd. rust. rusticæ prædii servitutem esse: Licere altius tollere, & officere prætorio vicini. Nimirum quia ille arbitrio suo loquitur, non considerato juris effectu. Hoc ut perfectius intelligatur, sciendum, prædia, eorumque jura duplice considerari posse: vel simpliciter, qua consideratione nihil prohibet ea loco distinguere, quod fecit Neratius; vel cum effectu juris, qua consideratione loco nunquam distinguuntur. Cum queritur de jure taciti pignoris, quod domino tribuitur in invectis & illatis ab inquilino in prædium urbanum, non item in invertis a colono in prædium rusticum, l. 4. l. 7. §. 1. in quib. caus. pign. vel hypoth. prædia a fine & usu distinguimus: uti etiam cum agimus de alienatione prædiorum pupillarum vel minorum sine decreto prohibita.

(1) L. 1. de tit. 31. P. 3.
Tom. I.

3 Prædiorum urbanorum servitutes sunt). Et longe etiam plures: sed harum commemoratione sufficit ad declarandum id quod dixerat, prediorum urbanorum servitutes esse, quæ ædificiis inhaerent. Donellus 11. comm. 4. etiam quæ hujus sunt generis, in tres classes partitus est ex triplici earum fine: quedam enim comparatae sunt ad ædes vicinas dilataandas, ut tigni immittendi, oneris ferendi, projiciendi, protegendi: quædam ad ædificium interiorem commoditatem, veluti altius non tollendi, ne luminibus, ne prospectui officiatur: quædam denique ad ædes exonerandas, cuiusmodi sunt jus cloacæ immittendæ, fumi immittendi, fluminis & stillicidii avertendi in aream alienam. Prerium fuit, digito saltem hoc indicasse.

4 Ut vicinus onera vicini sustineat, ut in parietem ejus liceat tignum immittere). Proponuntur hæ servitutes ut species diversæ;

& sane differunt gradu. In imponenda servitute tigni immittendi hoc agitur, ut ex nostro pariete liceat tignum immittere in parietem vicini, ita ut ubi requiescat, & vicini paries sustineat onus immisso, nihil amplius, l. 242. §. 1. de verb. sign. In servitute autem oneris ferendi hoc amplius est, quod vicious columnam aut parietem, qui oneri ferendo est, reficere tenetur, & idoneum oneri sustinendo præstare l. 33. de servitutib. prædior. urbanor. (1); qua parte servitus hæc degenerat, & anomala seu spuria esse agnoscitur: quippe cum contra naturam servitutum hoc sit, ut quis cogatur aliquid facere in suo, l. 15. §. 1. de serv. Qua ratione quoque jam olim Gallus putabat, non posse ita servitutem imponi, ut quis & onus ferret, & parietem reficeret. Sed obtinuit Servii sententia contentoris posse, l. 6. §. 2. si serv. vind. id quod in specie proposita visum est, per consequentiam recipiendum esse ejus, quod principliter agitur. Agitur autem hoc, ut jus sit ædium mearum, onus in parietem vicini immittere: quæ servitus vix consistere potest, nisi paries reficiatur & idoneus habeatur oneri ferendo.

(1) Ut stillicidium, vel flumen quis recipiat, vel non recipiat). Hæc eadem servitutes sunt, quæ dignatur stillicidiorum & fluminum, l. 1. de serv. præd. urb. Inter stillicidium & flumen hoc interest quod stillicidium est: Cum

aqua pluvia ex tecto stillatim & guttatum cadit; flumen: Cum flu-xu & per imam ædium partem more fluminis effunditur, Varro 4. de ling. cap. 5. Paul. l. 20. §. 3. & seq. de serv. præd. urb. Itaque stillicidii recipiendi servitus dicitur, qua vicinus ferre cogitur, ut aqua pluvia ex tecto meo in suas ædes casitet; fluminis vero, qua pati cogitur, ut aqua eadem in alveum aut canalem recepta in suas ædes cum impetu feratur: unde hæc quam illa gravior, & proinde Paul. dict. l. 20. §. 5. docet: *Stillicidium inferius demitti non posse, ne gravior fiat servitus, & pro stillicidio flumen: altius tolli posse, quia levior ea modo fiat, cum quod ex alto, levius cadat, & interdum vi venti direptum non perveniat ad locum servientem.*

6 Duplex autem est stillicidii aut fluminis servitus, ut ostendit hic locus & l. 2. eod. una avertendi seu recipiendi stillicidii aut fluminis; altera non avertendi seu non recipiendi. Dicitur prima avertendi, respectu ejus cui debetur; recipiendi autem si referatur ad eum qui illam patitur: et contratio secunda non avertendi, refertur ad debitorem, non recipiendi ad dominum prædii dominantis, ut ostendunt sequentia. Avertendi stillicidii est: *Jus stillicidia nostra derivandi seu avertendi in ædes aut aream vicini, ut vicinus stillicidium nostrum recipere cogatur in ædes suas vel in aream aut in cloacam,*

d. l. 2. & hoc text. Stillicidii non avertendi est: *Jus, quo vicinus stillicidium ædium suarum in aream vel cloacam vicini avertere prohibetur; cum alioqui lege, aut consuetudine civitatis, id facere sibi liceret.* Sane quidem jure communī nemo cogitūt stillicidia vicini recipere, licetque nobis jure libertatis rei nostræ vicinum prohibere, ne stillicidia sua in nostrum immittat. Cæterum sic ubi constitutio ædificiorum talis est, ut lege aut consuetudine civitatis unicuique permīssum sit, stillicidia sua obversa habere in alienum, vicinique jure publico ea recipere cogantur: hic, si velimus nobis jus esse prohibendi vicinum stillicidia sua in nostrum avertere, necesse est, ut id jus vicinus nobis constituat, suæque rei hanc servitutem imponat: quod quamobrem & quam rectæ dicatur, mox certius intelligetur, cum de servitutibus altius tollendi & non tollendi disputabimus.

7 Et ne altius quis tollat ædes suas). Hæc servitus ob eum maxime finem constituitur, ne luminibus vicini altius ædificando officiatur. Nam cum unicuique jure naturæ in suo quidvis facere liceat, dum in alienum nihil immittat, l. 8. §. 5. si serv. vind. eique consequens sit, posse unquamque in area sua ædificare in infinitum, ædesve antea positas altius tollere, etiamsi vicino incommode, lumina ejus obscurando, quod & traditum est l. 9. l. 14. l. 24. de serv. præd. urb. hoc incommodum non aliter vitari potest, quam si a vicino impetrare:

8 Primus veterum Interpp. Jo. Faber in d. §. 2. rem vidit, & digito monstravit, præente tamen Glossa in l. 11. de serv. præd. urb. ut observavit Cæpolla, & explicuit cap. 26. n. 2. de serv.